

POCZAJ BÓH

ČASOPIS EVANGELSKICH SERBOW

9. číslo · ISSN 0032-4132

Budyšin, september 1982

Lětnik 33

Hrono za september:

Tak praji Knjez: Přińdu dny, zo póscelu hłód do kraja, nic hłód za chlěbom, nic lačnosť za wodu, ale za słowom Knjeza

Amos 8, 11

Widźimy zawěsće wobrazy wo hłódze před sobu. Hdyž slyšimy słowo profety Amosa, so tajke wobrazy před našim duchownym wočkom wožiwja. Jasnje widźimy před sobu wobrazy a rozprawy ze wšelakich džělow swěta:

Wuwutlene džěci, mačerje a z hłodom mrějacy starcy. Hakle wčera, 29. julija 1982, so w radiju wozjewi, zo wumrěje w léce 1982 17 milionow džěci, z hłodom! Prošace a bjezpomocnje pytace woči, kotrež podarmo za jědžu hladaja.

Za pokrutu chlěba wupřestrěne ruki, a nchtó tam njeje, zo by jim dał, dokelž woni su wšitcy hłódní, hłódní kaž džěco, kotrež skónčnje w rukomaj mačerje wumrěje. Hłódní, kaž wona mać, kotrež zlamatej so před wočemi jeje džěci wočce — nima tu nchtó smilnosť?

Hłód je žadlawy, wosebje hdyž knježi wón po cyłym kraju!

Dajmy runjež jónu tute wobrazy hłodu, kotrež su w mnohich džělach swěta woprawdźitosć, na nas skutkować!

Haj, ale naše hrono njeměni tola hłód za chlěbom a lačnosť za wodu.

Hłód je žadlawy, hač za chlěbom abo za božim słowom. Jenož — hłód za božim słowom přimnje hordych a sytych ludźi.

Přimnje ludźi, kotřiž widzachu w swojim pycharstwje a swojim chcycu, něšto być chcyc, swój wšědny chlěb.

Wón přimnje čłowjekow, kotřiž běchu na kóšty druhich žiwi, kotřiž so njesprawnje wobohačichu a so na kóšty druhich horje steptachu.

Zdawa so, zo so tutón hłód za božim słowom pomału rozpřestrěwa. Snadž njemóžemy sej hišće tak prawje předstajić, kak so hłód za słowom božim wuskutkuje.

Na kóždy pad je hłód staw nuzu a mrěća. Nuza, najebać poľneho žołdka, najebać pjenjez, najebać poradženeje kariery. —

Snadž začuwamy hižo tutón hłód, tutu

nuzu, hdyž nječinja nas pjenjezy wjace zbožownych, hdyž njewupjelnja nas naše powołanje wjace, hdyž njenamakam wjace čłowjeka, kotryž móhi mi z dobyrm přikladom być.

Hdyž njewidžu we wobswěće, kotryž sym sej natwaril, žadyn zmysl wjace. Hdyž wopuści mje wjeselo nad žiwjenjom, kaž žiwjenje z hłodom mrějacu mać?

Hłód je woľanje, rjejenje za žiwjenjom, za wjeselom a wěstosću.

Njeje tam nchtó wjace, kotryž dawa mojemu žiwjenju zaso wjeselo a nadźiju?

Ně, tam nchtó njeje! Snadž je to wobraz hłodu za słowom božim, kotryž Amos měni. Z tym by byla wša nadźija na zmysłaľne žiwjenje zhubjena!

Chiba — zo posłuchamy na Jězusa, kotryž nym slubja:

„Ja sym chlěb žiwjenja. Štož ke mni přińdže, tón njebudže ženje wjace hłódný, a štož do mnje wěri, tón njebudže nihdy nanihdy lačny!“ diakon Běrka

Prědowanje na Serbskim cyrkwinskim dnju we Łazu

(1. Jana 1,5 a 2,4–6)

Hesło našeho cyrkwinskeho dnja tu we Łazu je: wěra — wěrywuznaće — serbski lud. Wone so derje hodži do tuteje wosady. Spominajmy na dweju fararjow, kiž we Łazu skutkowašaj a z tuteje klětki přědowašaj: Handrija Zej-

ler a Jurij Malink. Wobaj čerpašaj swoje mocy z hłubokeje wěry. Tón jedyn džělaše z cyľej wutrobu za naš serbski lud, a tón tamny wojowaše z wěrywuznaćom přećiwu fašizmej w cyrkwi. Mi dže w přědowanju wo to: Što praji Bože słowo wo wěry, wo wěrywuznaću, wo narodže? Biblija njech nam wotmoľwu da na naše prašenja.

1. Naš přědowanski tekst řeči wo wěry: „To je te poselstwo, kiž smy slyšeli wot Christusa a kiž wam wozjewimy: Bóh je swěćlo a w nim njeje čěmnoty.“ Wěra potajkim je tam, hdžež so rozsudzimy za Bože swěćlo. Tola hdyž so rozhladujemy po našim swěće, dyrbymy zwěšćić: W našim času njeknježi Bože swěćlo, ale techniska swěća. Wěrywych je džeń a mjenje, Bože domy so prózdnja, a na tamnym boku je přeco wjace techniskeje swěćy: lampy na drože, w stwě, při awće, w fabrice, z telewizora. Kóžda swěća je znamjo za to, zo sej čłowjek z wědomosću swět podćisnje.

Čehodla wěrić a so rozsudzić za Bože swěćlo?

Techniska swěća přinjese wjele chlódka ze sobu, tola Bože swěćlo nima žaneje čěmnoty. Sami to nazhonimy, zo ma techniska swěća tež wjele hubjenych stronow. Tak na přikład nastanje swěća z energije, energija džěla so z wuhla, a zo bychmy dosć wuhla měli, dyrbja so wjeski wotbagrować. Ludžo zhubja swoju domiznu dla swěćy. Runje Łazowska wosada je dyrbjała to nazhonić.

Bóh pak je swěćlo bjez čěmnoty. Wón chce to dobre za kóždeho čłowjeka. Wón chce čěrpjenja do wjeselosće přeměnić,

Row Handrija Zejlerja na kěrchowje we Łazu

wón chce, kaž Swjate pismo praji, wšitke sylzy wottrěć . . .

Bože swětło njeje widźeć tak kaž techniska swěca, tola wone skutkuje do našich wutrobow, štož techniska swěca njezamóže. Wone nam dawa móc k lubosći. Štož wěri, budže druhim ludžom swětło w jich žiwjenju, dokelž njemóže žiwa wěra we wutrobje schowana wostać.

2. Druhi dypk našeho hesła rěka wěrywuznaće. Při tym snadź myslimy na wěrywuznaće w kemšach. Spěwajo abo modlo wuznajemy swoju wěru do trojjeničkeho Boha. Tola nam njeńdže dženša wo wěrywuznaće ze słowom, přetož w našim předowanskim teksće rěka: „Štož praji, zo w Bohu wostanje, dyrbi sam tež tak žiwy być, kaž je Christus žiwy byl.“ Wěrywuznaće so njestanje jenož ze słowom, ale tež ze skutkom. Skutki w duchu Jězusa – tež to je wěrywuznaće.

Tež Handrij Zejler je přeco zastupował křesćanstwo skutka. To nam pokaza scěhowacy příklad: Wón znaješe ze spěwarskich kěrluš „Staraj so za moje dźěći“. Je to spěw za starších, kiž Boha proša, zo by při jich dźěćoch wostał.

Staraj so za moje dźěći,
Wótče, bjer je na kedžbu,
hač su runje w hrěšnym swěće,
tola tebi słušeju . . .
tuž chcył ty po swojey hnadže
jim być stajnje k dobrej radže.

Zejler so mjerzaše přez tutón spěw a so prašeše: Njedyrbja da starši ničo činić? Wón zbasni nowy spěw, w kotrymž rěka:

„Staraj so za moje dźěći“
nuzna, tróštna próstwa je.
Njeskomdž pak sam prjedy w swěći
zaležnosće staršiske.
Prjedy, rěka, čini to swoje.
potom praj, hdyž kónc je tu:
Staraj so za dźěći moje,
Wótče, bjer je na kedžbu!

Handrij Zejler woła starších do skutka, runje tak, kaž woła nas bibliski tekst do skutka. Tajki skutk by móhl na příklad być, zo wotpokazamy wuspěch w powołanju, hdyž dyrbimy při tym zapřec swoju wěru. Jězús je zwonkowny wuspěch na košty wěry wotpokazał. Za staršeho čłowjeka je snadź to tajki skutk, hdyž ma wón dźěći rady, tak kaž je Jězús dźěći rady měł. Dźěći přinjesu haru a mjerzanje ze sobu, wone nas myla. Njehladajo na to jim dobry być – to je skutk w duchu Jězusa.

3. A skónčnje třeci dypk našeho hesła: serbski lud. Myslimy tu na swoju rěč, kiž smy wot maćerje nawuknyli, na swoje spěwy, na swoje bohate tradicije – a skónčnje tež na swoje problemy. Kajki je přichod našeho naroda? Njebudžeja nam pozdžiše generacije wumjetować, zo je so runje w našim času telko serbskich wjeskow pozhubiło, zo njeje telko dźěći serbskich starších maćernu rěč nawuknyło?

Što pak je bibliske słowo k prašenju naroda? Swjate pismo so jenož zředka wupraja k prašenju naroda, dokelž nje-słuša tutón problem do centruma bibliskeho poselstwa. Tola naš předowanski tekst rěči wo kazni lubosće: „Štož wobkedžbuje jeho słowo (Jězúsowu kazeň lubosće), zawěrnó, w tym je Boža lubosć dopjelnjena.“ Tuta kazeň plaći tež za naš poměr k serbskemu ludej. Lubosć napřeco narodej nam kaza, to dale dać, štož smy wot našich wótcow namřeli, našu rěč, našu kulturu, naše tradicije. Někotři mjenja, zo swojim dźěćom čežke břemjo napažimo, hdyž jich serbšćinu

nawučimy, tola ja měnju, zo je lěpje, dvě rěči znać hač jenož jednu!

Smy rozpominali hesło lětušeho cyrkwinskeho dnja: wěra – wěrywuznaće – serbski lud. Hdyž z cyłej wutrobu wěrimy do Boha, kiž je swětło, hdyž wuznajemy swoju wěru ze słowom a skutkom, hdyž lubujemy naš serbski lud – potom spjelnimy wotkazanje Handrija Zejlerja, kiž je nam spěwał:

Serbow lubosć, Serbow swěra
wysoko budž chwalena.
Dobry počink, kruta wěra
njeh je króna Serbowstwa.

Jan Malink

MARTIN LUTHER Wobrazy z jeho žiwjenja

3. Jězba do Roma

Luther sej jako mnich w rjedže Awgustinow spešnje nahladnosće doby. Hdyž w lěće 1510 zwada mjez někotrymi klóštrami wudyri, posłaču jeho do Roma, zo by tam cyrkwinski wyšnosć informował a ju wo rozsud prosl. Štyri njeđzele přebywaše zhromadnje z towaršom we „wěčnym měsće“.

Mjez jednanjemi měješe dosć časa, sej město wobhladać. Wón pak so njewuchodžowaše jako wćipny turist, ale spēchaše jako „wrótny swjaty přez wšitke cyrkwyje a katakomby“, kaž sam prašeše. Putnikowaše na jednym dnju přez sydom najwjetše cyrkwyje města a při ja w poslednej Bože wotkazanje. Njezakomdži tež, so po 28 schodženkach „swjaty chodow“ horjesuwać a so na kóždym schodženkú jedyn „Wótče naš“ za swojeho njeboh dźěda modlić. Jako wosebitu hnadu začuwaše Luther, zo smě runje w Romje wšitke swoje hrěchi wuznać. Wšitko to jeho jako swěrneho syna katolskeje cyrkwyje jara spokoješe a da jemu zabyć na swoje prašenje: „Kak wobsteju před Bohom na sudnym dnju?“

Luther měješe pak tež wšelake nje-lube dožiwjenja w Romje, kiž běchu scěwki duchowneho rozpada cyrkwyje. Na příklad widžeše, kak so za jednym wohtarjom w cyrkwi San Sebastiano sy-

dom mšow za jednu hodžinu wuswjećichu. „Hdže wostanje tu dostojnosć sakramenta?“ so wón prašeše.

Chcemy nětko Luthera wopuścić a sej trochu wobhladać duchowny staw tehdyšeje cyrkwyje. Wjele pozitiwneho rozprawić njemóžemy, přetož cyrkej běše so w dalokej měrje křesćanskeho žiwjenja zdalowała.

– Bamžojo pozdnjeho srjedžowěka běchu zwjetša njehodni „zastupjerjo Christusa“. Widžachu sebje bóle jako wjerchow w cyrkwiskim staće hač jako měšnikow a dušepastyrjow. Najhorši z nich drje běše Alexander VI. Wón wobtykaše kardinalow, doniž jeho jako bamža njewuzwoliču (1492), hačrunjež wšitcy wědžachu, zo běše jako kardinal mandželstwo lamał. Měješe štyri dźěći, a kak so za nje staraše, je naspomnjenja hódne. Powyši swojeho syna Cesare Borgia na arcybiskopa Valencije, hdyž běše tutón 17 (!) lět stary. Džowka Lucrezia bamža hdys a hdys w zastojnstwje zastupowaše. Alexander VI. so zajědojći – přez jěd, kiž bě sam za drugeho kardinala přihotował.

– Wulka škoda za cyrkej běše, zo plačachu pjenjezy wjac hač Bože słowo. Zastojnstwa so wobhladowachu jako instrument, k bohatstwu přińc. Biskopja dyrbjachu hladać, kak z wosadnych te pjenjezy wučahnu, z kotrymiž běchu sej swoje městno „kupili“. Nabožne žiwjenje běše zwjetša jenož zwjeršne.

– Cyrkej njeslučaše na hlós tych, kiž wołachu za reformu cyrkwyje. Johna Wiclifa w Jendželskej přescěhowachu, a třiceći lět po smjerći Rom jeho zatama. Jana Husa skazachu sej z Prahi na koncil do Kostnic (Konstanz) a spalichu jeho žiweho, dokelž bě sej zwažil, cyrkej kritizować. W Italskej napominaše Girolamo Savonarola lud k pokuće. 1498 so wón zamordowa a jeho čělo so spali.

– Cyrkej njeměješe hižo jasneje wučby. Teologija bě so wot Christusa zdaliła a so zhubiła w spekulacijach wo Bohu a swěće. Wšitko móžne wudawaše so, jako křesćanska wučba, (Kónc na 3. stronje)

Hišće spočatk tutoho lěttotka skićeše so wopytwarnej Roma tutón wobraz: poslanc Italskeje na wopyće we Watikanje, před Pětrowskej cyrkwyje. Za čas Luthera wobrachowaše awto za tym, hewak bě wšo runje tak!

Woni běchu loni na serbskim wosadnym dnju w Ptačecach a Lejnje. Hač so 10. oktobra w Blunju na lětušim serbskim wosadnym dnju zaso zetkamy?

Wěra — wěrywuznaće — serbski lud

Hańža Budarjowa Přednošk na Cyrkwinskim dnju 1982

Wo swojej wěrje móžeš swědčić w bojowniskich spisach, móžeš wo njej diskutować zjawnje z ludźimi, kotřiž su hinašeho měnjenja hač ty, móžeš za nju na so wzać wopory a přescěhanja.

Móžeš wšak ju wobswědčić tež na hinaše wašnje, bóle za čichim, ze swojim prostym wšědnym džětom a ze swojim skutkom lubosće za druhich. Za druhich — to rěka za swójbu, za susodow —, to pak rěka tež za narod, w kotrymž sy žiwj.

Tež Łazowska wosada je měta ludźi, kotřiž su swědčili za wěru a za narod — za serbstwo — na tute druhe, bóle pokorne wašnje. K nim slušese ludowa basnjerka Hańša Budarjowa rodź. Šoćić, staršim z wosady zawěsće hišće džensa derje znata.

Lěta budže tomu runje 45 lět, zo bu wona poboku swójeho mandželskeho na Łazowskim pohrjebnišću pochowana. Zemře wona tu we Łazu dnja 1. 12. 1937 w starobje 77 lět.

Česka spisowačelka Bohumila Šretrowá je jej w swojej knižce „Pětr a Hańža“, kotraž před džesać lětami w serbskim nakladnistwje w Budyšinje wuńdže, rjany a trajny literarny pomnik stajiła. W tutej knižce hódnoći wona Hańžu Budarjowu na jara žiwe a plastiske wašnje jako wobdarjenu ludowu basnjerku, kotraž běše z dobom wědoma a horliwa Serbowka. Wuplaći so, zo byšće tež Wy — jeli to hišće činili njejsće — sej tutu knižku jónu do ruki wzali!

Jeje basnjerstwo staji Hańžu Budarjowu do jednoho rjadu z druhimi serbskimi ludowymi basnikami (kaž z Hertu

Wićazec a z Pětrom Mlónkom). Lochko pak so měla njeje, zo by so jako žona ze swojimi basnjemi w serbskej zjawnosći přesadziła.

Serbski ludowy basnik Pětr Mlónk, kiž běše wjace hač poł lětstotka starši hač Hańža Budarjowa, móžeše drje jenož hubjenje znjesć, zo steješe pódla njeho w serbskim žiwjenju hišće něchtó, kotryž tež basnje pisaše a kiž běše k tomu hišće žónska.

Přerňa baseň mlodeje Hańže Šoćić drje wozjewi so w serbskim čišću hižo, hdyž bě Hańži hakle 19 lět. Bě to zbožopřeće při kwasu jedneje z Hańžinych sotrow.

Hdyž pak wuhlada stary Pětr Mlónk w Serbskich Nowinach jednu Hańžinu baseň — a k wozjewjenju njebě Hańžu ničto druhi namoľwjał hač slawny Jan Arnošt Smoler —, běše wón cyle rozhorjeny. Hižo mjenowana spisowačelka Bohumila Šretrowá to w swojej knižce jara plastisce rysuje!

Šretrowá tež pisa, zo tute wustupowanje Pětra Mlónka w redakciji Serbskich Nowin wuskutkowa, zo so mjeno Hańže Šoćić tam doľho hižo njejewješe. Młoda basnjerka běše wo Mlónkowym zachadzenju w redakciji zasłyšała a tuž přesta swoje basnje do redakcije slać.

Hakle pozdžišo je potom zaso zmuzitosć měta, swoje basnje w čišću wozjewjeć dać. Tuž so sta, zo mnohe jeje basnje scyła ženje swětło čišća wuhladali njejsu, haj — wjele z nich sej wona drje ani zapisowała njeje.

Basnješe wšak wona hižo někak wot swójeho 15. žiwjenskeho lěta sem. Znajemy z tutoho časa jeje spěw „Spěwale dejerki we Łazu“. Wona pěsnješe za swoje Łazowske towarški, z kotrymiž so na přazach schadzowaše. Sama běše wona wjesoła a zahorita spěwarka, a w towaršnosći z druhimi młodymi ludźimi wužorli so jej husto jedyn spěw za druhim. Doľhe lěta běše wona Łazowskim holcam z wustojnej kantorku.

Wulki jeje přikład běše farar Handrij Zejler, kotrehož wona jako džěčo hišće

wosobinsce zezna. Česćowaše a lubowaše jeho sprawnje. Z jeho džowkomaj běše sej Soćić Hańža husto na farje hrajkala, husto běše wona na njedželnišich popołdnjach w Zejlerjowej swojbjje sobu spěwala.

Zejler, kotremuž běchu serbscy ludowi basnicy rjany zawdawk za daše traće Serbow a za jich narodne budjenje, wo tym wědžeše, zo sej Hańža Soćić sama hrónčka džělaše. Husto ju pohonjowaše, zo by wona w tym pokročowala.

Ze zahoritosću wšak je Hańža Soćić tež čitala basnje swójeho tajneho riwala, stareho Pětra Mlónka.

Narodziła běše so Hańža Šoćić w Mortkowje dnja 17. 10. lěta 1860 jako najmlódša džowka žiwnosćerja Handrija Šoľty. Bě so do wulkeje swójby narodziła: Měješe hišće štyri sotry a dweju bratrow.

Po wuchodzenju Łazowskeje šule čehnješe wona na službu, najprjedy k překupcej Säuberlichej we Łazu, pozdžišo k wyšemu hajnjekej Wenzeljej. W lěće 1894 wuda so wona na železniskeho zastojnika a žiwnosćerja Korlu Budarja. Tutón bě wutrajnje a doľho za njeje chodzil; skónčnje so wona za njeho rozsudzila. Běše džě wona při swojim zwěrowanju při wšěm hižo w 34. lěće swójeho žiwjenja. Jeje mandželski běše šěsć lět mlódši hač wona.

Z jeju mandželstwa wuńdžechu pjeć džěći, z kotrychž wšak dvě hižo małej zemrěštej.

Tež jako wudata žona Hańža Budarjowa dale pěsnješe. Wona přewodžeše wšitke wažne swójbne poděńženja w kruhu swojich bliskich a dalokich přiwuznych, ale tež přećelow a znatych we Łazowskej wosadze ze swojim spěwom. Běše-li koho zrudoba w swójbjje potrječila, steješe wona tež potom zrudnemu z pokojacej basnju poboku. Tak sta so to na přikład, jako bě wokoło lěta 1910 we Łazowskej wosadze difterija wudyrila a tójšto swójbam jich džěći w najrjeńšej starobje rubila.

Jeje pěsnje su přezcylnje lubozne a wokřewjace přez swoju pokornu jednorosc. Wone so nětko zaso časćišo w serbskim čišću pokazowachu; jeje riwal z młodych lět, Pětr Mlónk, džě bě dawno njebohi.

Ze swojim mandželskim Korlu wobdžěleše so Hańža Budarjowa čile na towaršnosnym žiwjenju tehdomnišeho časa. Měješe wulke zaslužby na tym, zo založi so we Łazu w lěće 1912 serbske towarstwo „Handrij Zejler“, a bu z dušu tutoho towarstwa.

Swój serbski narod sej wysoko česćeše, a pominaše w swojich basnjach tuž často k swěrje k narodej.

Při wšitkich serbskich swjedženjach so wona nutřkownje jara angažowana wobdžěli.

Skónčiče chcu z někotrymi rjadkami z jeje basnje „Prolog za serbski wječor we Wojerecach“, kotrež měli tež nam džensnišim być heslo w našim byću jako Serbja (Heimatkalender Hoyerswerda, str. 113, štučka 12 a 13):

Hdyž spěwy njeboh' Zejlerja
Mjez nami wjesle zaklinča
Dha zaso starši womlódza
Hdyž tajke zynki zasłyša

Tak chcemy Serbja zawostać
A z wjeselom sej zaspěwac
Ja we Serbach sym rodžena
Mi serbska bije wutroba!

dr. Irena Šerakowa

(Kónc ze strony 2)

tež hdyž bě to we woprawdžitosći pohanske.

Luther njeje tehdy přewidzał cyľu zahubu cyrkwy, jemu su tehdy jenož maličkósće nadpadnyli, kiž jemu wobraz wo swjatym Romje skazychu. Pozdžišo pak, hdyž přećiwu bamžej pisaše, je so tež na nazhonjenja z tuteje jězby dopomnił.

Naše nowiny a časopisy před 100 lětami

Z Budyšina: Zařdženu njedzeli po-
połdnu je cyrkwinska rada Michałskeje
cyrkwyje z přihłosowanjom Budyskeje
rady, patronat Michałskeje cyrkwyje,
knjeza diakonusa dr. Kalicha za fararja
wuzwolila. Tón samy Michała, w ko-
trymž času dotalny farar knjez Wjazka
wysokeje staroby dla do wotpočinka
stupi, swoje zastojnstwo nastupi.

Z Budestec: Naše nowe zwony su so
nětko zbožownje w Małowjelkowskej
zwonylierni dokonjała, wone budža ni-
male 4 500 mk. plaćić. Započatk awgusta
so nowe zwony z Wjelkowa k nam při-
wjezu a so na swjatočne wašnje po-
swjeća. Kaž so powěda, počehnje jim
šulska mladosć a cyrkwinske předste-
jerstwo w pyšnym čahu napřečo, wo
přihotach k tutemu swjedženju pak hač
dotal ničo pytnýc njeje. SN 1882 julij

Budystečanska wosada je sebi za swo-
ju cyrkej wulke nowe zwony we Wjel-
kowie leć dała a srjedu 16. aug. z wul-
kotnej swjatočnosću dombrała a zbo-
žownje na wěžu powěšała. K tomu
swjedženjej bě so na 6 000—7 000 ludži
zešlo. Spominamy tež w našim časopisu
na tutón podawk tohodla, dokelž su Bu-
dystečanske nowe zwony, štož my wě-
my, přerņje, kotrež maju nimo němskich
tež serbske napisma, a to wulki: „Pójće,
přeťož wšitko je hotowe“; srědni: „Wo-
pruj Bohu džak a zaplać tomu najwyše-
mu swój slub“; a mały: „Moja hnada
budže jako rańša mróćel poľna rosy a
jako rosa, kiž so rano rozliwa.“ Cyłu
swjatočnosć wobdawaše do cyła zahori-
ty serbski duch. Łužica 1882 september

30 lět ewangelska cyrkej w Lipoj-Tornowje

Na njedzeli Rogate — to rěka: modlće
so! — dnja 16. meje 1982, woswjećichu
wosadni tutuju wjesneju džělow z ho-
sćimi ze susodnych wosadow 30lětny ju-
biley poswjećenja swojeje cyrkwyje. Mje-
no cyrkwyje je Chrystus-cyrkej a wona
steji we wjesnym džělu Tornow, wo-
krjes Wojerocy, ale cyrkwinski wokrjes
Zły Komorow.

Wosadny farar Ulrich přědowaše wo
epistli njedzela a postrowi pozawnowy
chór z fararjom Neumannom z Lejna-
Ptačec (Zhorjelska cyrkej) a namoľwješe
swjedžensku wosadu, zo njeby přestała
so modlić, zo njeby pobrachowało bože
žohnowanje za naše činjenje.

Lipoj-Tornow sľuša hižo doľho k Šle-
skej. Hač do lěta 1900 rěčeše so tu hišće
serbsce. Dokelž pak sľušeše wjes cyrk-
wince k Starym Łutam, sľušeše tež k
Berlinsko-braniborskej cyrkwi a to hižo
do reformacije. Wjesce sľušaťeji politi-
sce-stawiznisce k šleziskej Hornjej Łu-
žicy. Lipoj je stara burska wjes, a njeje
so wjele změnila po wonkownym na-
pohledže.

W něhdyšej maćernej cyrkwi, w Sta-
rych Łutach so hišće hač do lěta 1880
serbsce přědowaše.

Cyle hinak je so Tornow wuwil: Po
chronice bě won 1744 a 1852 stajnje je-
nož wudwor ze 7 domami a tež hišće w
lěće 1918 bě tu jenož 20 domow.

Ale z wuwicóm zawoda we Łutach
nastachu w Tornowje w lětach 1934 do
1944 sydlišća, a tak wjes spěšnje rozro-
sće. Po 1945 přiřdžechu hišće přesydle-
rjo k tomu, a tak tež wopytowarjo cyrk-
we přiběrachu, druhy wjac hač 100.

Wotměwachu kemše w šuli abo we
wotnajatej wulkej pincy. Ale wězo pře-

Serbja z Ameriki pola nas

Sobotu, 8. meje, zasta mały bus před
Bukečanskej cyrkwyju a wustupi wokoľo
15 jězbnych hosći. Woni mje pytachu a
předstajichu so jako potomnicy tesa-
skich Serbow, z kotrymž běše farar Jan
Kilian lěta 1854 z Łužicy wupučowaľ a
w Americer serbsku koloniju Serbin za-
ložil.

Woni zajimowachu so za Bukečansku
cyrkej, dokelž je Kilian, kiž bě so 1811
w Delanach narodził, tu sakrament
swj. křćeńcy dóstaľ. Jědžechu potom
dale do Kotec, hdžež běše Kilian wot
1837 do 1847 z fararjom był.

Njedzeli dopoľdnja wobdžělichu so

woni na serbskich kemšach w Husce.
Hačrunjež woni ničo abo wjele po serb-
sku njezrozumja, jim wutrobnje na tym
zaležeše, jónu Bože słowo sľyšeć w ma-
ćeršćinje swojich wótcow. Ja spytach,
někotre jendželske słowa zaplesć.

Referend (duchowny) Reinhold Telnert
nawjedowaše pučowansku skupinu.
Wón sam je Slowak, a móžachmoj so
tohodla derje dorozumić.

Na wobrazu — w srjedzišću, čornje
zdrascena — je widzeć 81lětna miss
Luise Peter, wnučka Jana Kiliana.

Mje pohnu, kak so naši hosćo z dalo-
keho kraja zwjeselichu, jónu móc pře-
bywać w starej domiznje wótcow, wot
kotrejež njedzeli hišće Budyšin, Woje-
recy a dalše serbske wsy zeznachu.

jachu sej wšitcy cyrkej w Tornowje! To
pak njebě w tutych čezkich lětach scyła
tak lochke, a tola natwari so skromna
cyrkej!

Nazymu lěta 1950 poľoži so zakladny
kamjeň, w lěću lěta 1951 so zběhaše, a
12. meje lěta 1952 poswjeći tehdomnišij
generalny superintendent dr. Jacob
(Choćebuz) cyrkej.

Hromadžeše so za zwony, a w lěće
1955 bě so telko nadawało, zo móžachu
w tutym lěće město planowaneho jed-
neho dwaj woclowej zwonaj poswjećić.
Zwonaj powěšnyšterj so do drjewjaneje
wěže, kajkaž bě w maćerskej cyrkwi we
Łutach. Tola wěža dyrbješe so 1975 wo
dwě třeciny zwottorhać, a we wokomiku
woľa wosadu jenož jedyn zwón kemši.
Wosada chcyše wulku wěžu k cyrkwi
přitwarić, ale skromne srědky nuzuja ju,
jenož skromnu zwonowu wěžu za zwo-
naj natwarić.

W lěće 1973 dósta wosada małe pišćeľe
(pozitiw) wot firmy Eule, džensa ludowy
zawod twar pišćelow Budyšin.

Cyrkej w Tornowje je štwórta cyrkej-
džowka maćerskeje cyrkwyje w Starych
Łutach. Maćerska cyrkej móže so jako
šwarna misionarka wobhladować!

Přerņja džowka bě w lěće 1882 Košyna
(Groß Koschen/N.-L.), druha w lěće 1913
Hóznja (Hosena), kotraž sľuša wot lěta
1908 do Zhorjelskeje cyrkwyje, třeća bě
w lěće 1924 cyrkej we Łuta-zawodže
(Lautawerk), wot lěta 1965 Łuta-město,
a štwórta je cyrkej z lěta 1952 w Tor-
nowje.

K tomu přiřdže hišće wosadny rum
w Lipoj, hdžež je wot lěta 1963 pra-
widlownje boža sľužba.

Günter Wolf

Někotremu krajaney serbskeho poha-
da pola nas, kotremuž je wšojedne, hač
běchu jeho prjedownicy Serbja abo nic,
móhľa tajka lubosć k staremu narodej
přikladna być!

G. Lazar

SERBSKE BOŽE SŁUŽBY

September 1982

- 5. 9. — 13. njedzela po Swjatej trojicy**
Bart: 10.00 hodž. kemše (Pjech)
Budestecy: 14.00 hodž. kemše (Pjech)
Budyšin-Michałska: 9.00 hodž. kemše
(Albert)
Hrodzišćo: 8.30 hodž. kemše (Pjech)
Huska: 10.00 hodž. kemše (Wirth)
- 12. 9. — 14. njedzela po Swjatej trojicy**
Njeswaćidło: 8.30 hodž. kemše
- 19. 9. — 15. njedzela po Swjatej trojicy**
Budyšink: 10.00 hodž. kemše z božim
wotkazanjom (Wirth)
Poršicy: 8.30 hodž. kemše z božim
wotkazanjom (Wirth)
- 26. 9. — 16. njedzela po Swjatej trojicy**
Hodžij: 14.00 hodž. ekumeniska nutr-
nosć
- 3. 10. — 17. njedzela po Swjatej trojicy**
Budestecy: 14.00 hodž. kemše (Wirth)
Budyšin-Michałska: 9.00 hodž. kemše
(Albert)

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow. —
Wuchadza jónkróć za mēsec z licencu č. 417
Nowinarskeho zarjada pola předsydy Mini-
sterskeje rady NDR. — Rjaduje Konwent serb-
skich ewangelskich duchownych. — Hłowny
zamoľwity redaktor: Farar Cyril Pjech, 8400 Rie-
sa 11, Windmühlenstraße 17, tel. 72 83. Ekspedi-
cij: Farar G. Lazar, 8601 Bukecy (Hochkirch,
Kirchweg 3). Přinoški a dary na konto Sorbi-
sche evangelische Superintendentur Bautzen
Sp. Bautzen 4962-30-110! — Ludowe nakładni-
stwo Domowina Budyšin. — Index-Nummer
32921 — Čiśće: Nowa Doba, čišćerņja Domowiny
w Budyšinje (III-4-9-1392)